

ОРГАНОЛЕПТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОМПОЗИЦІЙ ФІТОЧАІВ «ПОРИ РОКУ»

*Ярослава Козлова,
здобувачка освітнього рівня «бакалавр» спеціальності «Харчові
технології»*

*Світлана Бажай-Жежерун,
кандидат технічних наук, доцент
Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна*

Фіточаї це напої з лікарських та харчових видів рослинної сировини, які мають не лише хороші органолептичні показники якості, але й цілющі властивості, залежно від складу фітокомпозиції.

На сьогодні фіточаї є досить популярними напоями, їх вживають для профілактики та лікування різних хвороб, патологічних станів, нормалізації роботи внутрішніх органів, підвищення вітамінного статусу організму, а також для покращення загального стану організму. Розширення асортименту рослинних напоїв оздоровчого спрямування є актуальним завданням харчової індустрії.

Відомо, що у різні періоди року людина потребує різних напоїв: зігріваючих, заспокійливих, вітамінних тощо. Тому метою нашої роботи було розроблення фіточаїв, з урахуванням зміни умов навколишнього середовища. Для створення оригінальних фітокомпозицій використано традиційні види лікарської та харчової рослинної сировини, притаманної для українських широт. Розглянемо компонентний склад кожного чаю:

Чай зимовий «Зимове тепло»

- Шипшина (*Rosa canina L.*), плоди – 20%. Має антиоксидантні, протизапальні властивості, покращує працездатність, підвищує опірність організму; наявні пектинові речовини виводять токсини та знімають запалення.
- Малина (*Rubus idaeus*), листки та ягоди – 40%. Відвар з листків має антисклеротичну, жарознижувальну, протизапальну дію, є високовітамінним засобом, підвищує імунітет.
- Смородина (*Ribes nigrum L.*), листки – 20%. Містить фітонциди, має антибактеріальну активність, вітамінну дію.
- Чебрець (*Thymus vulgaris L.*), листки та квіти – 10%. Має антисептичні, протизапальні властивості, відхаркувальний ефект, спазмолітичну дію.
- Полин-естрагон (*Artemisia dracuncululus L., Oligosporus dracuncululus (L.)*), листки - 10%. Стимулює секрецію шлункового соку та жовчі, покращує апетит та травлення, має діуретичні властивості, справляє загальнозміцнюючий ефект на організм.

Чай весняний «Квітковий туман»

- Жасмин (*Jasminum*), квітки – 15%. Настій з квіток жасмину має протизапальну дію, жарознижувальні, заспокійливі, знеболювальні властивості, має антиоксидантні властивості, знімає тривогу, допомагає при безсонні, покращує травлення.
- Вишня (*Prunus subg. Cerasus*), листки та ягоди – 50%. Має протизапальні та знеболюючі властивості, капілярозміцнюючу дію.
- Бруньки берези (*Betulae amenta*) – 4%. Настій з бруньок має сечогінні, потогінні, жовчогінні та протимікробні властивості.
- Фіалки (*Violae*), квіти – 10%. Сировина має заспокійливий, протизапальний ефекти та використовується, як відхаркувальний засіб.
- Бузина (*Sambuci*), квіти – 21%. Настій має сечогінну, імуностимулюючу та протизапальну дії, покращує обмін речовин..

Чай літній «Нічна прогулянка»

- М'ята (*Mentha piperita L.*), листки – 15%. підвищує апетит, стимулює травлення, має спазмолітину, вітрогонну, заспокоюючу та знеболюючу дію, освіжаючий ефект.
- Ревінь городній (*Rheum rhabarbarum L.*), стебла – 20%. Покращує імунітет, виводить токсини. Наявність органічних кислот сприяє наданню приємної кислинки відварам та настоям з ревеню..
- Чайна троянда (*Rosa odorata*), квіти – 15%. Ефірні олії троянди мають заспокійливу дію, речовини з Р-вітамінною активністю зменшують крихкість кровоносних капілярів (рутин, кверцетин катехіни), підсилюють дію аскорбінової кислоти.
- Суниця (*Fragaria vesca L.*), листки та плоди – 26%. Настій з листків має антиоксидантні, бактерицидні, сечогінні властивості.
- Чорниця (*Vaccinium myrtillus L.*), листки – 16%. Настій з листків має антисептичну дію, покращує імунітет, пам'ять.
- Кропива дводомна (*Urtica dioica L.*), листки – 8%. Листки є полівітамінною сировиною, настій з них має загальнотонізуючу, протизапальну, сечогінну, антибактеріальну дію. .

Чай осінній «По той бік спогадів»

- Липа (*Tilia platyphyllos*), суцвіття – 20%. Настій має потогінну, жарознижувальну, болетамівну, спазмолітичну дію.
- Ромашка (*Matricaria recutita*), квіти – 20%. Настій має протизапальні, болетамівні, седативні властивості, покращує апетит.
- Ехінацея (*Echinacea purpurea*), квіти та лисля – 18%. Настій має імуностимулюючі, протівірусні, протимікробні властивості.
- Глід (*Crataegus monogyna*), квіти та ягоди – 20%. Настій з квіток та плодів підвищує працездатність, має кардіотонічні, седативні, спазмолітичні властивості.
- Яблука сушені – 19%. Сировина має загальнозміцнюючий ефект.

- Кориця – 3%. Має спазмолітичні, протизапальні, бактерицидні властивості.

Технологія приготування: 5-7 (1 столова ложка) сировини (сухої суміші) залити гарячою водою, у кількості 200-250 мл (80-95°C), і настоювати від 15 до 45 хвилин.

Органолептичний аналіз фіточаїв «Пори року» здійснено описовим методом.

Таблиця 1.

Показники якості та описові характеристики фіточаїв «Пори року»

Показники якості	Описові характеристики фіточаю			
	Зимовий	Весняний	Літній	Осінній
Смак	Насичений пряно-солодкий смак. Чітко простежується смак естрагону та шипшини.	Легкий, освіжаючий смак з кислінкою вишні, легким флейвором березових бруньок	Насичений, освіжаючий смак з кислінкою ревеню, солодкістю суниці та чорниці, освіжаючим м'ятним флейвором	Насичений, збалансований смак з гірчинкою ромашки, терпкістю ехінацеї, кислінкою яблук та пряними нотками кориці
Запах	Насичений аромат ягід шипшини та малини з легкими нотками чебрецю.	Ніжний аромат жасмину з легкими фруктовими нотками та трав'янистим відтінком.	Свіжий аромат м'яти з кислінкою ревеню, фруктовими нотками та трав'янистим відтінком.	Насичений трав'янистий аромат з квітковими нотками, відчутний приємний аромат кориці.
Колір	Коричнево-золотистий, прозорий			

Згідно органолептичної оцінки фіточаїв можна відмітити, що данні напої мають прийнятні показники. Враховуючи позитивні ефекти впливу окремих компонентів фіточаїв, можна прогнозувати комплексний позитивний вплив на організм людини. Сировина була підібрана з урахуванням відповідності певним потребам людини, які збільшуються у різні періоди року, тобто зимовий чай має зігріваючий, протизапальний та загальноміцнюючий ефект, весняний – вітамінний, легкий та ароматний, імуностимулюючий; літній – освіжаючий і тонізуючий, осінній – має заспокійливу, протизапальну та імуностимулюючу дію.

Отже, розроблені фотокомпозиції з лікарських та харчових видів рослинної сировини дають можливість отримати напої, які мають

загальнозміцнюючу дію на організм людини протягом всього року з урахуванням зміни умов навколишнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бажай-Жежерун С.А. Хімія і фармакогнозія рослин: Навчальний посібник. К.: НУХТ, 2020. 241 с.
2. Лисюк Р.М., Шляхта Я.М. Цілющі деревні рослини. К.: Знання. 2014. 221 с.